

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Yirmeyah

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 596 [1835 oder 1836]

די הימרי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9113

טראמעסט. (כו) אויך אויך ווערדע דיינען זויס איבער דאן געזיכט דיר ציעהען, דאס דייע נע שאנדע זיכטבאר ווערדע. (כו) דיין עהעברעכען, דיין גיילעם וויהערן, דיין פֿרעכעם אויסשווייפֿען אויף היגעלן אונד אויף פֿלורען, יא דייע גאנצע שענדליכקייט האבע איך געזעהען, וועה דיר ירושלים, נאך וויא לאנגער צייט ווירסט דוא נאך ניכט ריין ערשיינען.

בְּשֹׁקֶר: (כו) וְגַם-אֲנִי חֲשַׁפְתִּי שׁוֹלֵיךְ עַל-פְּנֵיךְ וְנִרְאָה קְלוּנָךְ: (כו) נֶאֱפִיךְ וּמִצְהָרוֹתֶיךָ זְמַת זְנוּתְךָ עַל-גְּבוּעוֹת בְּשׂוּדָה רְאִיתִי שְׁקוּצֶיךָ אֹי לָךְ יְרוּשָׁלַם לֹא תִטְהַר אַחֲרֵי מָתִי עַד:

יָד (ב) אֲשֶׁר הָיָה דְבַר-יְהוָה אֵלַי יִרְמִיָהוּ עַל-דְּבַרֵי הַבְּצֻרוֹת: (3) אֲבֵלָה יְהוּדָה וְשַׁעֲרֵיהָ אִמְלָלוּ קִדְרוּ לָאָרֶץ וְצוֹחַת יְרוּשָׁלַם עָלְתָה: (ג) וְאֲדָרִיָהם שָׁלְחוּ צְעוּרֵיהֶם לַמַּיִם בָּאוּ עַל-גְּבִים לֹא-מָצְאוּ מַיִם שָׁבוּ כְּלֵיהֶם רִיקָם בְּשׁוֹוְהַכְּלָמוֹ וַחֲפוּ רֵאשֵׁם:

יָד (ב) דאָ וואָרט דעם עווי גען, וועלכעם דעם ירמיה וואָרט וועגען איינער דיררע: (3) יהודה טרויערט, איהרע שטעדטע ליענען שוואַרץ אונד שמאַכטענד צו באַדען, אונד דאָ געשרייא ירושלים'ס שטייגט האַך עמ-פֿאַר. (ג) דיא פֿאַרנעהמען דאָזעלכסט זענדען דיא גערינגע

צִי זַעֲרִיָהם קָרִי צעירייהם קרי בעבור גערן אויס אום וואַססער, זיא קאָממען אָן ציסטערנען, פֿינדען קיינעם, ברינגען לעער איהרע געפֿעסע צוריק, זינד בעטראַפֿפֿען אונד שאַמראַטה, אונד פֿערהיללען איהר הויפט

ר ש י

(כו) חֲשַׁפְתִּי שׁוֹלֵיךְ. גליתי שיפולי בנדייך להפסם על פנייך: (כו) ומלהלותיך. כלהלת מוסים נוֹאֲפִים: אַחֲרֵי מָתִי. תטהר עוד: יָד (א) דברי הנלרות. שיביא עליהם רעב ומנחם חנרו לשון מנלר כמו ומנלר משגב חומותיך (ישעיה כ"ה): (ב) ושעריה. עריה: וצוחת ירושלים. לעקת ירושלם כמו מראש הרי' ילוחו (שס מ"ב): (ג) על גבי'. בורות שהמי' מתכנסין בהם: שבו כליה' ריקם. שלא ירד מטר: וחסו

ב א ו ר

(כו) וגם אני, ברוב עוניך כבר גליתי שולך ונגלן עקניך אבל עמה גם אני אוסיף לחשיף שולך על פניך עד אשר נראה קלוניך. (כו) אחרי מתי עוד, סרס הכתוב ודרשבו אחרי מתי לא תטהרי עוד. ואחר מתי כמו עד מתי. יָד (א) הבצרות, והיה דבר ה' אליו קודם היות הנלרות כי יהיה, ואמר לו בנבואה נך (ד"ק). (ב) אמללו קדרו, ע"ד משל כאשר אמללו הנטיעות מרוב החרב ונעשו שחורות מחוס השמש, כן אמללו וקדרו שעריה ויושניה מרעב, ועיין פירושי על כלמות ומאספיה (לעיל ב' ו' ל"א) - וצוחת, לוחה ענינה קול גדול בין לשמחה ובין לנער, ועיין לעקה היא קריאת קול עבור מקרה רע, ונראה כי ענין לעקה לרוב תפלה לאל עליון או לאדם שיבא לעזרתו, אבל

(ד) בַּעֲבוּר הָאֲדָמָה חָתָה כִּי לֹא-
 הָיָה גֶשֶׁם בְּאֶרֶץ בְּשׁוֹ אֲכָרִים הָפּוּ
 רֵאשִׁים: (ה) כִּי גַם-אֵילַת בַּשָּׂדֶה
 יִלְדָה וְעֹזֹב כִּי לֹא-הָיָה דָשָׁא:
 (ו) וּפְרָאִים עָמְדוּ עַל-שָׁפִים
 שָׁאֲפוּ רוּחַ כַּתְנִים כָּלוּ עֵינֵיהֶם
 כִּי-אֵין עֹשֵׁב: (ז) אִם-עֹלְגָנוּ עָנוּ
 בְּנוֹ יְהוָה עֲשֵׂה לְמַעַן שִׁמְךָ כִּי-
 רָבוּ מְשׁוֹבְתֵינוּ קֵה הַטְּאֲנוּ:
 (ח) מְקוֹה יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעוֹ בַּעַת
 צָרָה לְמָה תְהִיָּה כְגַר בְּאֶרֶץ
 וּכְאֲרַח נְטָה לְקוֹן: (ט) לְמָה תְהִיָּה
 כְּאִישׁ גִּדְהֶם כְּגִבּוֹר לֹא-יִוְכַל

הויפט, (ד) ווייל דער באָרען
 בערשטעט, אינדרעם לאַנג קיין
 רעגען פֿיעל; דעס האַלב שטע-
 הען אויך דיא לאַנדלייטע בע-
 שעמט, אונד פֿערהיללען איהר
 הויפט. (ה) יא זעלבסט דיא
 היגדין ווירפֿט איהרע יונגען
 אויף דעם פֿעלדע, אונד מוס
 זיא פֿערלאַפֿסען, ווייל קיין
 גראַז דאַרט וועכסט. (ו) דיא
 וואַלדעזעל שטעהען אויף דען
 בערגען, שנאָפֿפען נאָך לופֿט
 וויא דיא שלאַנגען, איהרע
 אויגען פֿערגעהען, ווייל קיין
 גראַז צו פֿינדען איזט. — (ז) ווען
 אויך אונזערע זינדען, אָ עווי-
 גער! ווידער אונז צייגען, זאָ
 האַנדלע דאָך דיינעם נאָמענס
 וויללען. וואַהר איזט עס, דאָס
 אונענדליך גראַס אונזערע
 פֿערגעהונגען זינד, דאָס וויר

להושיע

געפֿעהלט האַבען געגען דיך. (ח) וואַרום אַכער וויללסט דוא, דוא איינציגע האַפֿפֿונג
 ישראָל'ס! דוא עררעטטער אין דער נאָטה! וויא איין פֿרעמדער אין דיעזעם לאַנדע ערשיי-
 נען, וויא איין גאַסט, דער גור איינקעהרט, אום צו איבערנאָכטען? (ט) וואַרום וויללסט
 דוא גלייכען איינעם וועהרלאָזען מאַנע, איינעם העלדען, דער ניכט העלפֿען קאן, דאָ
 דוא

ר ש י י

וחפו. לאון כסוי: (ד) חכמי' בוביר"ש בלע"ז: (ה) ילדה ועוזב. את וולדה לבקש לה מרעה: (ו) על
 שפיים. יכלו מים ריבוי"ש בלע"ז: (ז) ענו בנו. העידו בנו: עשה למען שמך. עשה מה שתעשה
 עמנו למען שם גדול שילא לך שאתה מושל בכל ואנחנו עמך ולאן מרעימך ולא נאה שתחן שם
 נלחונך לפסילי'. ומדרש אגדה למען שמך המשותף בשמנו: (ח) מקוה. תוסלת: (ט) נדהם-
 דקרו"ן

ב א ו ר

אבל הכותה נולדת מהתפעלות הנפש לנד בלי שום חקוה ושאלה. (ו) ופראים עמדו, אשר
 דרכם לרוץ ולשכן על המים יעמדו עתה על שפיים, ויעלו על ההרים לשאוף רוח ולראות אם
 ימצאו נוה גבים שקק בה ובהרים ישאפו רוח כתנים, כי התנים אשר באים ימיו לריבים לשאוף
 רוח תמיד, וכן על הפראים לשאוף הרוח שלא ימותו בלמא, וכלו עיניהם מרוב הרעב כי לא
 ימצאו עשב, והרעב קשה לעינים כידוע. (ז) עשה למען שמך, עשה עמנו את למען שמך
 הגדול, שלא יאמרו הגוים מבלי יכולת בידך להושיענו ולקיים אומנו, סרת פניך מאתנו. כי
 דבוי, כי נא לחזק הדבור ולומר אמת הוא כי רבו משבותינו כי לך טעאנו, אבל למה מהי
 כגר בארץ, הלא אמה בקרבנו ושמך עלינו נקרא, ולכן אם לא תעזה למענינו עשה למען
 שמך הגדול שנקרא עלינו, וכאשר התחנן למטה ידענוה' ראענו אל תנאן למען שמך. (ט) נדהם,
 כאיש

להושיע ואתה בקרבנו יהוה
 ושמה עלינו נקרא אר-תנהנו:
 (י) כה-אמר יהוה לעם הזה כן
 אהבו לנוע רגליהם לא השכו
 ויהוה לא רצם עתה יזכר עונם
 ויפקד הטאתם: (יא) ויאמר יהוה
 אלי אל-התפלל בעד-העם הזה
 לטובה: (יב) כי יצמו אינני שמע
 אל-רנתם וכי יעלו עלי ומנחה
 אינני רצם כי בהרב וברעב
 ובדבר אנכי מכלה אותם:
 (יג) ואמר אתה ואדני יהוה הנה
 הנביאים אמרים להם לא-תראו
 הרב ורעב לא-יהיה לכם כי-
 שלום אמת אתן לכם במקום

דוא, א עויגער! דאך אונז
 סער אונז טהראנעסט, אונד
 וויר דיינען נאמען פיהרען?
 דעס האלב פערשטאסע אונז
 ניכט! (י) דער עויגע אכער
 שפראך אלזא פאן דיעזעם
 פאלקע: אויך זאנסט שטרייפֿ-
 טען זיא גערן הערום, אויך
 עהערעם היעלטען זיא איהרע
 פיסע פֿהם בעזען ווהנדען ניכט
 צוריק, ווען עס אויך דעם
 עויגען מיספאללען האט; דא-
 רום געדענקעט ער יעטצט
 איהרער זינדען, אונד אהנ-
 דעט איהר פֿערברעכען.
 (יא) בעטע דאהער ניכט,
 שפראך דער עויגע צו מיר,
 פֿיר דיעזעם פאלק, ניכט מעהר
 פֿיר איהר וואהל. (יב) ווען זיא
 אויך פאסטען, מערקע איך
 דאך ניכט אויף איהר פלע-
 הען, ווען זיא אויך בראנד-
 אונד שפייזעאפפער ברינגען,
 איך מאנזיא ניכט; דען אויפֿ-
 רייבען ווילל איך זיא דורך דאז

שווערדט, דורך הונגער אונד דורך פעסט. (יג) דא שפראך איך: אך עויגער, מיין גאט!
 דיא פראפעטען זאגען איהנען: איהר ווערדעט קיינען קריגע זעהען, קיין הונגער ווירד איך
 טרעפֿען, זאנדערן וואהרע פֿריעדזעליגקייט ווערדע איך אן דיעזעם ארטע איך געניע-
 סען

ר ש י

דקרו"ן בלע"ז מושך ידו מן המלחמה. וי"א דקריאנ"ן: ושם עלינו נקרא. לפיכך אין כבודך
 בכך: תניחמו. פירוש כמו חעזנו: (י) כן אהבו לנוע. כן כמה שגזרתי עליהם גולה אהבו סס
 להיות

ב א ו ר

כאיש אשר אין כלי זינו עמו ונבהל ונשתומם אם חנא אליו רעה פתאום, וכן משמע מפיו
 רש"י, וכן סוראת מלת נדהם בלשון ערב, וגם הסורסא יתרגם פה גנרא בלירא. (י) כן
 אהבו, כמו אהבו הם לנוע כן אעשה עמהם, כי הם הולכיט למלרים ולאשור לנקש מהם עזר
 מאויביהם ולא בטחו בי, ואע"פ שהיו מוכיחים אותם הנביאים, ואעפ"כ לא מנעו רגליהם
 מלכת, וכיון אהבו לנוע אני אניעם ואגלם בין העמים (רד"ק). (יב) יצמו, כשיקראו כוס
 וישענו ויתפללו אינני שומע אל ריגמם, ועולתם ומנפתם לא יהיו לכוון לכני (רד"ק). (יג) שלום
 אמת

הַזֶּה: (יד) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי שְׁקֵר
הַנְּבִיאִים נְבִאִים בְּשֵׁמִי לֹא
שָׁלַחְתִּים וְלֹא צִוִּיתִים וְלֹא
דִּבַּרְתִּי אֲלֵיהֶם הַזֶּה שְׁקֵר וְקִסֵּם
וְאֵלֹל וְתַרְמוֹת לִבָּם הִמָּה
מִתְנַבְּאִים לָכֶם: (טו) לֵכֵן כֹּה־
אָמַר יְהוָה עַל־הַנְּבִאִים הַנְּבִאִים
בְּשֵׁמִי וְאֲנִי לֹא־שָׁלַחְתִּים וְהִמָּה
אָמְרִים הָרַב וְרַעֵב לֹא יִהְיֶה
בְּאֶרֶץ הַזֹּאת בַּחֶרֶב וּבַרְעָב יִתְמוּ
הַנְּבִאִים הַהֵמָּה: (טז) וְהָעַם
אֲשֶׁר־הִמָּה נְבִאִים לָהֶם יִהְיוּ
מְשַׁלְּכִים בַּחוּצוֹת יְרוּשָׁלַם
מִפְּנֵי וְהָרַעֵב וְהַחֶרֶב וְאִין מְקַבֵּר
לְהִמָּה הִמָּה נְשִׂיהֶם וּבְנֵיהֶם
וּבְנֹתֵיהֶם וְשִׁפְכֹתַי עֲלֵיהֶם אֶת־
רַעְתָּם: (יז) וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת־
הַדְּבָר הַזֶּה הַרְדָּנָה עֵינַי דְּמָעָה

סען לאססען. (יד) היערויף
ערוודערטע דער עוויגע מיר:
יענע פראפעטען האבען פאל-
שעם אין מיינעם נאמען גע-
וויסזאנעט, איך האבע זיא
ניכט געזאנדט, האבע קיינען
אויפטראג איהנען געגעבען,
יא ניכט איינמאל געשפראכען
האבע איך מיט איהנען, פאל-
שע געזיכטע זינד עס, טריי-
טערייען, טיישוונגען אונד
זעלכסט ערדיכטעטער טרוג
איוט עס, וואס זיא איך פרא-
פעציהען. (טו) דעסהאלב
שפריכט דער עוויגע אלא:
דיעזע פראפעטען, דיא אין
מיינעם נאמען וויסזאנען, דיא
איך אבער ניכט געזאנדט הא-
בע, דיא דא זאגען: קריעג
אונד הוננערסנאטה וועררען
ניכט ויין אין דיעזעם לאנדע,
אללע דיעזע פראפעטען מיס-
סען זעלכסט דורך קריעג אונד
הונגער צו גרונדע געהען:
(טז) אונד דאז פאלק, וועל-
כעם זיא וויסזאנען, ווירד
אומהער געשטרייט ליענען
אויף דען שטראסען ירושלים
(זויגנעיעכען) דורך הונגער
אונד קריעג, אונד זיעמאנד

ואליל קרי. והרמיה קרי לילה

ווירד זיא בעגראבען, וועדער זיא נאך איהרע ווייבער, וועדער איהרע זאהנע נאך איה-
רע טעכטער; זא ווילל איך איהרע באזיהייט געגען זיא זעלכסט וויטהען לאססען.
(יז) דיעס זאגע איהנען — מיינע אויגען זאללען טאג אונד נאכט אין טהרענען זיך ערגיע-
סען

ר ש י

להיות גולי' לעבוד עבוד' אלילים רחוקות: (יד) ואליל. לשון אל דבר שאינו:

ב א ו ר

אמח, שלום של קיימא (הנ"ל). (יד) וקסם, כחז הרד"ק נשם הרמנ"ס כי יש אנשים שיספיע
עליהם הכח השכלי נכח המדמה עד שידברו עתידות ויחלמו חלומות נודקות, ומזה הכח היו
נביאי הנעל, ויקרא זה הענין קסם ע"כ, וכן הוראת שם זה בלשון סורסא וענינו רק על
נביא שקר ונקרא ג"כ בלשון אשכנזי וזוהוהזאגער להכדיל ממלח וויסזאגער, ועיין בספר המלין
להחכם געזעניוס. (יז) ואמרת אליהם, זה מוסב על כל הנאמר למעלה, ומנאן והלאה

סען, אונד ניממער אויפהאָ-
 רען, דען איינען הארטען
 שלאג מוס מייע יונגפרייליכע
 לאנדעסמאָטער ערליידען,
 איינע זעהר געפעהרליכע
 וואונדע. (יח) ווען איך הינוים
 געהע אויף דאָ פֿעלד, זעהע
 איך שווערדט=ערשלאַגענע,
 ווען איך קאָממע אין דיא
 שטאָדט, פֿינדע איך פֿאָם הויג
 גער ערקראַנקטע, יאָ זאָגאר
 פראַעטען אונד פריעסטער
 איררען אים לאַנדע אומהער,
 אונד וויססען קיינען אויסוועג.
 (יט) האָסט דוא דען יהודה
 גאַנץ פֿערוואַרפֿען, איזט דען
 ציון דיר צום עקעל געוואַרדען?
 וואָרום שלעגסט דוא אונז זאָ,
 דאָס וויר קיין היילמיטטעל
 פֿינדען קאָננען? וויר האַפֿפֿען
 אויף פֿריערען, אונד עס קעממט
 ניכטס גוטעס, אויף איינע צייט
 דער לינדערונג, אונד עס ער-
 פֿאַלגט שרעקנים. (כ) וויר
 ערקעננען, אָ עוויגער! אונז
 זערע פֿרעפֿעלטהאַט, דאָ
 פֿערגעהען אונזערער על-

לילה ויומם ואל-תדמינה כי
 שבר גדול נשברה בתולת בת-
 עמי מכה נחלה מאד: (יח) אם-
 יצאתי השדה והנה חללי-חרב
 ואם באתי העיר והנה תחלואי
 רעב כי גם-נביא גם-כהן סחרו
 אל-ארץ ולא ידעו: (יט) המאם
 מאסת את-יהודה אם-בציון
 געלה נפשך מדוע הכיתנו ואין
 לנו מרפא קוה לשלום ואין טוב
 ולעת מרפא והנה בעתה:
 (כ) ידענו יהודה רשענו עון
 אבותינו כי חטאנו לך: (כא) אל-
 תנאין למען שמה אל-תנבל
 כסא כבודה זכר אל-תפר
 בריתך אתנו: (כב) ה'יש בהבלי

הגוים

טערן, וויר וויססען, דאָס וויר אונז שווער געגען דיך פֿערוינדיגעט האַבען. (כא) דאָך פֿער-
 ווירף אונז ניכט אום דיינעם נאָמענס וויללען, ענטוויירדיגע ניכט דען טהראַן דיינער
 העררליכקייט, געדענקע דיינעם כונדעם מיט אונז, העכע איהן ניכט אויף. (כב) זינד עס
 דען

ר ש י

(יז) נחלה מאד. לשון חולי: (יח) סחרו. סננו לכנש הללה: אל ארץ ולא ידעו. אל ארץ אחרת ולא היו
 יודעין בה עד הנה: (יט) אם כליון געלה נפשך. על מנת שלא לשון עליה כי אם דעתך
 לשון מדוע הניתה באין מרפא: (כא) למען שמך. שנקרא רשום: כסא כבודך. בית המקדש
 ומדרג

ב א ר

דבר הנביא נאם עלמו, וכאשר חרגמתי. (יח) סחרו אל ארץ, ר"ל וביאי אמת סחרו וזעו
 כאחד מן הרוקים ולא ידעו ויבינו מה יהי' להם כי סרה הנבואה מהם. (כא) אל תנבל,
 עיקר תפלת ירמיה היתה תמיד לכבוד המקדש וכאשר כתבתי, למען ישכון כבוד ה' עליהם
 ולא יבושו עובדי ה' ולכן קלל יומו והתאונן על רוע מקרהו (להלאה ט"ו י'), ואמר אוי לו
 אשי וגו' כאשר שמע מפי ה' דברים קשים וקט את ידי עליך ואשחיתך נלאתי הנחם (שם וי')
 וכיולא

הַגּוֹיִם מִגַּשְׁמִים וְאִם־הַשָּׁמַיִם
יִתְּנוּ רַבִּיבִים הֲלֹא אַתָּה־הוּא
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְנִקְוֶה־לְךָ כִּי־אַתָּה
עָשִׂיתָ אֶת־כָּל־אֱלֹהִים:

טו (א) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אִם־
יַעֲמֹד מִשֶּׁה וּשְׁמוֹאֵל
לְפָנַי אֵין נַפְשִׁי אֶל־הָעַם הַזֶּה
שִׁלַּח מֵעַר־פְּנֵי וַיֵּצְאוּ: (ב) וְהָיָה
כִּי־אָמְרוּ אֵלַיךָ אָנָּה נִצָּא וְאָמַרְתָּ
אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה אֲשֶׁר
לַמּוֹת לַמּוֹת וְאֲשֶׁר לַחֲרָב לַחֲרָב
וְאֲשֶׁר לַרְעֵב לַרְעֵב וְאֲשֶׁר לַשָּׁבִי
לַשָּׁבִי: (ג) וּפְקַדְתִּי עֲלֵיהֶם אַרְבַּע
מִשְׁפָּחוֹת נְאֻם־יְהוָה אֶת־הַחֲרָב

לחרב

תרגום אשכנזי מז

דען דיא געטצען דער פעל-
קער, דיא רעננען לאססען?
אדער איזט עס דער היממעל,
דער רעגענגיססע זענדעט?
ביוט ניכט עס דוא אלליין, אָ
עוויגער, אווער גאָטט? זאָ
לאסנור אויף דיק אונו האָע-
פען, דען דוא האַסט יאָ אללע
דיעזע הערפֿאָרגעבראַכט.

טו (א) דער עוויגע אַבער
שפראַך צו מי: ווען

אויך משה אונד שמואל פֿאָר
מיר שטינדען, ווירדע איך
דעננאָך דיזעזע פֿאַלקע ניכט
געוואָגען ווערדען; שאַפֿע זיא
הינוועג אויס מיינעם אַנגעזיכ-
טע, דאַס זיא זיך ענטפֿערנען;
(ב) אונד ווען זיא דיק פֿראַגען:
וואָהין זאָללען וויר געהען? זאָ
זאָגע איהנען: אַלזאָ שפּריכט
דער עוויגע: ווער צום טאָדע
געהערט, געהט צום טאָ-
דע, ווער צום קריענע געהערט,

געהט צום קריענע, ווער צום הונגער בעשטימט איזט, געהט צום הונגער, אונד
ווער צור געפֿאַנגענשאַפֿט געהערט, געהט אין דיא געפֿאַנגענשאַפֿט. (ג) פֿיער שטראַפֿע-
גאַטטונגען, שפּריכט דער עוויגע, בעשטעללע איך ווידער זיא: דאַו שווערדט צום

ר ש י

ומדרש אגדה ישראל החקיקי' כנסא כבודך: (כב) ואם השמים יתנו רביבי'. מאיליהם אם לא
על פיד בתמיה כל תמיהא הכפולה הראשונה' בה"א והשנייה באם כנון הנמחנים אם במנכרים
(במדבר י"ג) הטובה היא אם רעה (סס) המאם מאסת אם כליון געלה נפשא (כאן) אף כאן
היט בהבלי הגוים ואם השמי':

טו (א) משה ושמואל. שניהם נזקקו לנפש רחמים על ישראל ומתחלה החזירום למוטב ואחר כך
התפללו עליה' ולא עלה כל כס להשיב אפי עד שהחזירו' למוטב. משה שימו אים חרבו וגו'
(שמות ל"ב) ויזר על פני המים וגו' (סס) ואחר כך אעלה אל ה' אולי חנפרה. שמואל במלכה ויסירו
גוי ישראל את הנעלים (שמואל א' ז') ואח"כ קבצו את כל ישראל המלכמה ואתפלל עליכ' (סס)
אתה אינד יכול להשיבם אלי לכה אל תתפלל עליהם: נפשי. רכזי: (ב) אשר למות וגומר.
כל המאחר בפסוק קשה מחזירו חרב קשה מאות מיתת חרב מנוולת ומיתה על מטתו אינה
מנוולת וכן הוא אומר (תהלים קי"ו) יקר בעיני ה' המות' לחסידי רעב קשה מארוב שזה מלטהר וזה
אינו מלטהר וכן הוא אומר טובים היו חללי חרב מחללי רעב שני כולהו איתנהו בנות: (ג) ופקדתי.

ב א ו ר

ויכולא בזה. (כב) כי אחת עשיה, כלומר אחת עשית את השמים ואת העץ והאבן אשר עשו
מהם העמים הבליהם.

טו (א) גשמי, ר"ל רכזי כמו אל תתנני בנפש לרי (רד"ק) ועיין מ"ג לעיל ה' ט'. (ג) ופקדתי